

Open Access a gyakorlatban

Semmelweis Egyetem

Központi Könyvtár

<http://lib.semmelweis.hu/>

Ruttkay Szilvia

Beszerezésvezető

2017. május

Főbb témák röviden

1. Alapvető információk az Open Accessről
2. Open Access publikálás veszélyei
3. Open Access publikálás megvalósításának lehetőségei a gyakorlatban
4. Néhány élő példa

Az Open Accessről

„Az információs társadalom és a demokratikus jogállam működésének alapfeltétele a könyvtári rendszer, amelyen keresztül az információk szabadon, bárki számára hozzáférhetők.”

Forrás: 1997. évi CXL. törvény

Az Open Accessről

Minőségi, új eredményeket felmutatni képes kutatás végzésének előfeltétele egy alapos irodalomkutatás.

A szakirodalom felderítése jórészt ingyenesen megvalósulhat.

A kiválasztott szakirodalmak elolvasásáért azonban már fizetni kell, ami több problémát is felvet...

Legyenek nyíltan hozzáférhetőek a tudományos kutatásokból születő publikációk!

Az Open Accessről

Megvalósítás két lehetséges útja:

1. Self-Archiving = Green OA
2. Open Access publishing = Gold / Platinum OA

Submitted
ManuScript

Accepted MS

Published Article

Repozitórium

Kiadói oldal

Az Open Accessről

Megvalósítás két lehetséges útja, ami valójában négy:

1. Self-Archiving = Green OA = Zöld út

2. *Open Access publishing*

2.1. Hibrid Gold OA journals = Open Choice = OA megváltás

2.2. Fully Gold OA journals = Gold OA = Arany út

2.3. Platinum OA journals = Platina út

Az Open Accessről

Különféle utak előnyei és hátrányai:

	Zöld	Hibrid	Arany	Platina
Elősegíti az OA terjedését?	IGEN	...	IGEN	IGEN
Kell fizetni?	NEM	IGEN	IGEN	NEM
Kell külön tenni a láthatóságért?*	IGEN	NEM	NEM	NEM
Teljes OA láthatóság mennyire azonnali?	Embargó**	Azonnali		
Mennyire könnyen található meg a cikk?***	+1 lépést igényel	Szokásos módokon, relatív könnyen		

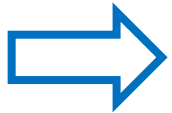

* Utána kell járni a lehetőségeknek, repozitóriumba fel kell tölteni.

** Általában embargós, vannak persze kivételek.

*** PubMed-en keresztül, folyóiratok honlapjain, Google kereséssel.

Az Open Accessről

Article Processing Charge = APC

- Ez egyfajta eljárási díj, már nem a nyomda- és postaköltséget, de a weboldalt és az egészet „üzemeltető” embereket kell meg fizetni.
- A fizetési szándék nem jelent garantált közlést!
- Közvetlen a tényleges megjelenés előtt fizetendő. (Nem a beküldéskor vagy a lektorálás alatt.)
- Az ár cikk típusonként és CC licenszenként is eltérhet.
- Fejlődő országoknak más az árszabás / ingyenes.

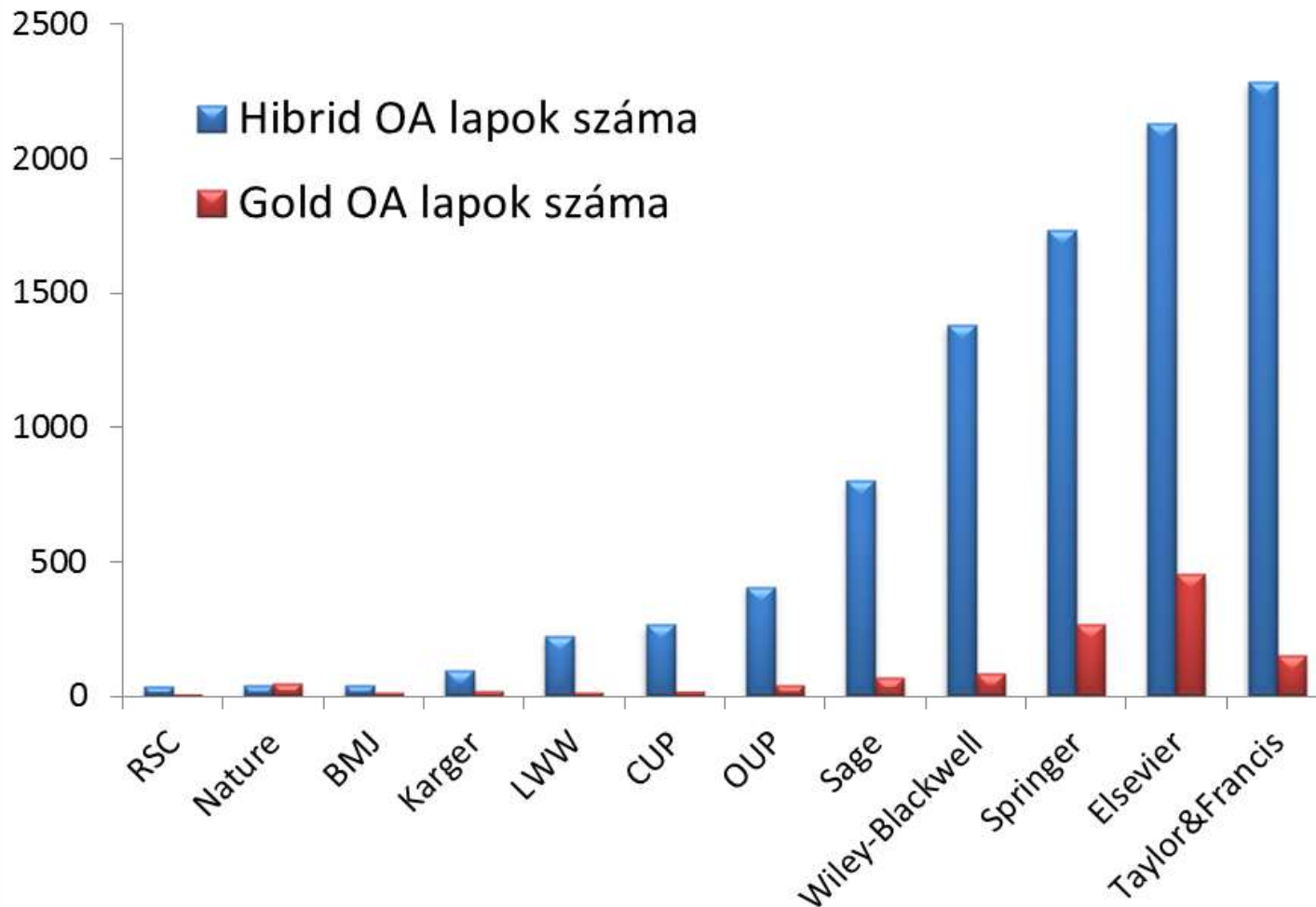
Az Open Accessről

Néhány számadat...

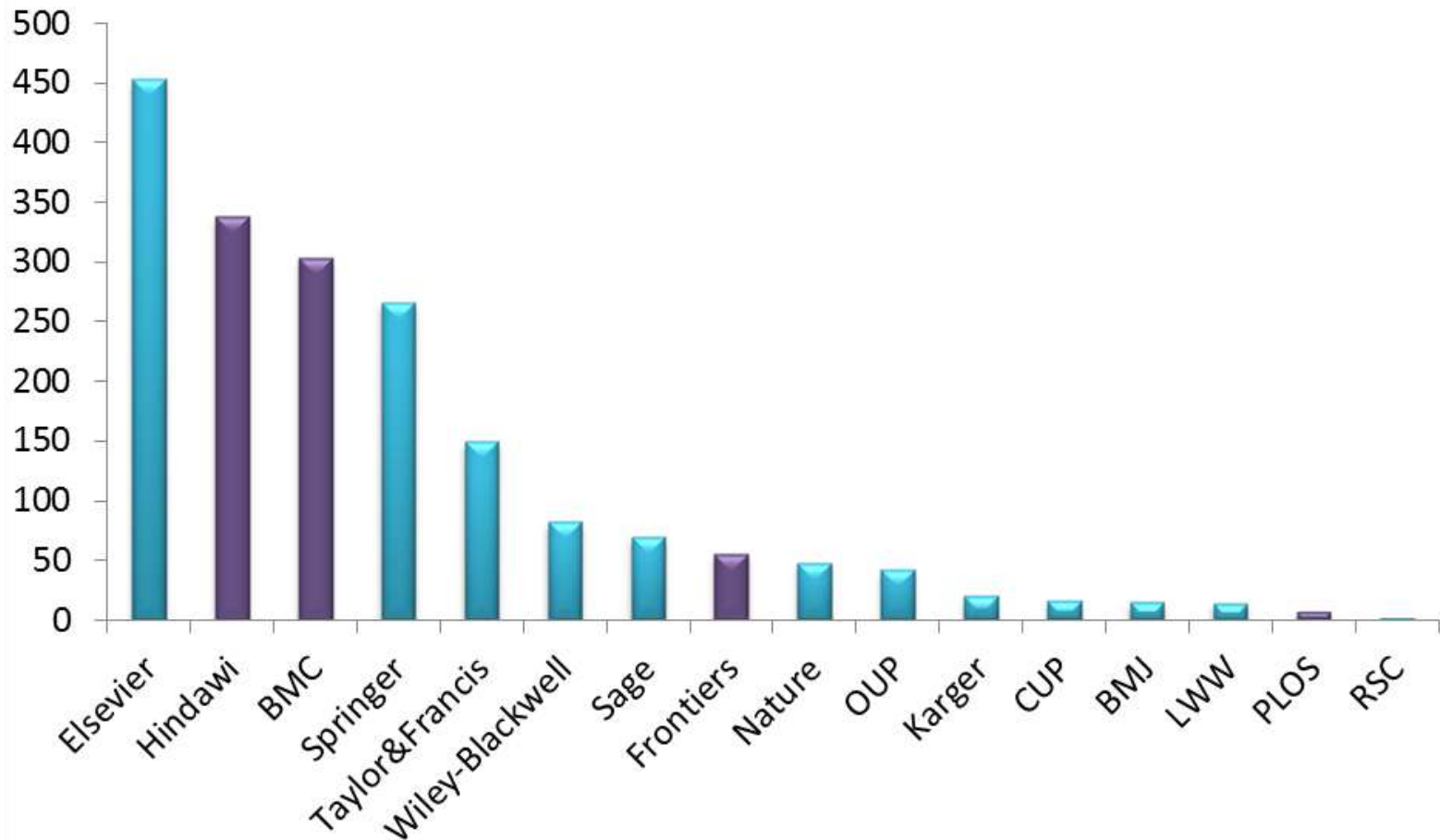
Az Open Accessről

Néhány számadat...

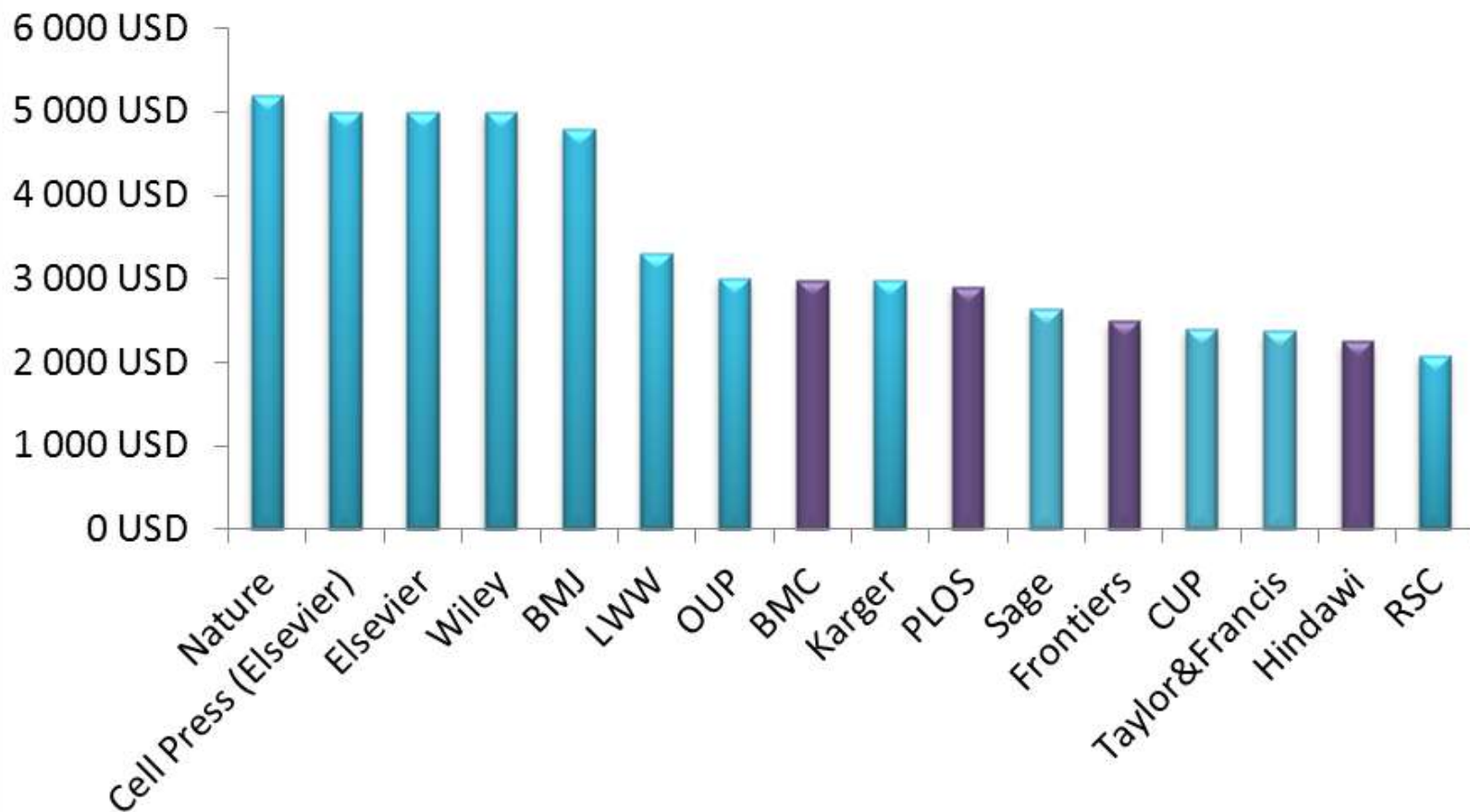
Az Open Accessről

Néhány számadat...

Az Open Accessről

Néhány számadat...

Az Open Accessről

„Legyenek nyíltan hozzáférhetőek a tudományos kutatásokból születő publikációk!”

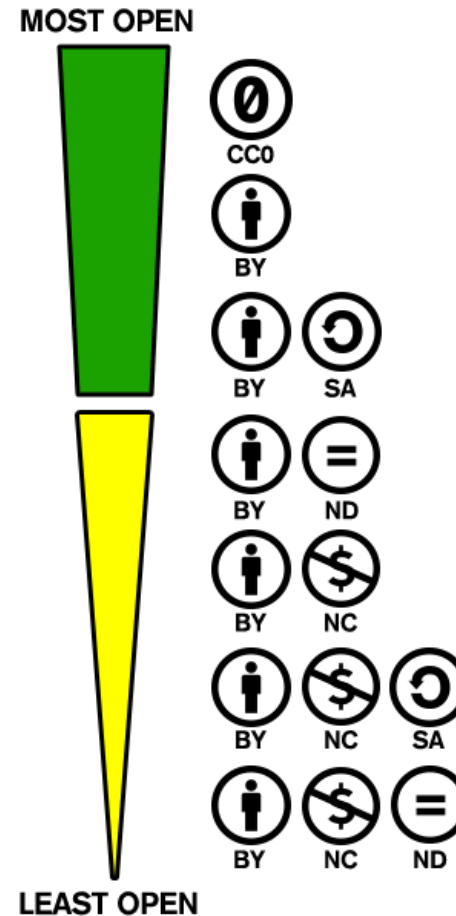

Szerzői jog érvényesítés?
„All rights reserved” is „open”?

Creative Commons

„CC hopes to promote a more open culture than “all rights reserved”.”

Veszélyek...

Kép forrása: <https://bushsnobinafrica.wordpress.com/tag/crocodiles/>

Veszélyek...

1. Parazita, ragadozó folyóiratok (Predatory journals)
2. Megtévesztő, hamisító folyóiratok (Hijacked journals)
3. Félrevezető mutatószámok (Misleading metrics)

Veszélyek...

1. Parazita, ragadozó folyóiratok (Predatory journals)

Alapvető probléma, hogy csak pénzszerzésre irányul a tevékenységük, nincs valódi lektorálás, tudományos minőség.

- Árulkodó jelek:
- Váratlan e-mail érkezik, melyben publikálásra / konferencián való részvételre hívnak fel.
 - Submission fee-t emlegetnek APC helyett.
 - A szerkesztői gárda nagyon rövid vagy „feltöltés alatt”
 - Nincs valódi impaktfaktoruk, nem indexelik őket
 - A folyóirat saját leírásában közölt témaköröktől eltérő cikkeket is leközi.
 - Egyszerre sok folyóirattal jelentek meg a piacon

Veszélyek...

2. Megtévesztő, hamisító folyóiratok (Hijacked journals)

A-verzió: Egy website nélküli, valódi, alacsony impaktfaktoros folyóirat „weboldalát” hozzák létre...

B-verzió: Kreálnak egy valójában nem létező folyóiratot...

Árulkodó jelek: - WoS/JCR indexeli ugyan a „folyóiratot”, de itt nincs a rekordhoz weboldal társítva.

- A kapcsolat menüpontnál csak egy űrlap található, és/vagy valódi kontakt adatok nincsenek.
- Nincs valódi impaktfaktor értéke a lapnak.
- A szerkesztők gárdája kreálmány.
- Valódinak tűnő intézmények, szervezeteket tüntetnek fel kiadónak / támogatónak.

Veszélyek...

3. Félrevezető mutatószámok (Misleading metrics)

A korábban ismertetett ragadozó és hamisítvány folyóiratok gyakorta alkalmaznak valamiféle impaktfaktort helyettesítő mérőszámot, persze arra erősen utaló elnevezésűt...

- Néhány példa:
- CiteFactor
 - Global Impact Factor
 - Infobase Index
 - Journal Influence Factor
 - Scientific Journal Impact Factor

Veszélyek...

Hogy mennyire nagy a veszély...?

„The estimated number of articles in predatory journals increased from 53,000 in 2010 to 420,000 in 2014 with an average processing charge of 178 USD per article.

The number of predatory publishers has also grown from 18 in 2011 to 1,155 in 2017 while the number of standalone journals from 126 in 2013 to 1,297 in 2017.”

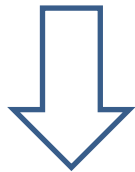
Forrás: <https://www.jkms.org/Synapse/Data/PDFData/0063JKMS/jkms-32-713.pdf>

Veszélyek...

Hogy mennyire nagy a veszély...?

Vannak, akik tudatosan választják a predátor lapokba való cikk közlést!

És bár IF értéke nincs ezen cikkeknek... de hivatkozásuk attól még lehet ugyanúgy...

Ezek vajon egyenrangúak számíthatnak egy tudományos pályázat esetén a valódi tudományos cikkekkel?

Veszélyek...

Hogy mennyire nagy a veszély...?

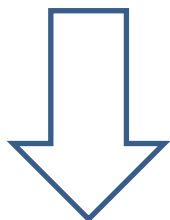
Az ilyen folyóiratokba való közlés, nemcsak a személyes reputációt rontja, hanem az intézményét is.

Ezen felül a peer review-ba és az open access mozgalomba vetett hitet rengeti meg alapjaiban.

Ráadásul egy esettanulmány szerint nem elég hogy tényleg bármit leközölnek, de volt hogy a „szerkesztők” viszik rá a kutatókat a plagizálására!

Megvalósítási lehetőségek

Mit tehet a könyvtáros és az intézmény a gyakorlatban?

1997. évi CXL. törvény

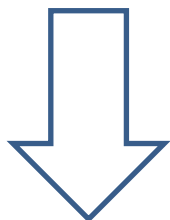
55. § (1) A nyilvános könyvtár alapfeladatai:

b) gyűjteményét folyamatosan fejleszti, feltárja, megőrzi, gondozza és rendelkezésre bocsátja,

h) segíti az oktatásban, képzésben részt vevők információellátását, a tudományos kutatás és az adatbázisokból történő információkérés lehetőségét,

Megvalósítási lehetőségek

Mit tehet a könyvtáros és az intézmény a gyakorlatban?

Osszuk meg az információt!

- Szerzői jogi és kiadói jogi ismeretekről
- OA útvonalakról, témaköri repozitóriumokról
- A veszélyekről, pl. predátor lapok
- Lehetséges elkerülési módokról,
mint pl: <http://thinkchecksubmit.org/>

Megvalósítási lehetőségek

1. Információ megosztás ✓
2. Intézményi repozitórium

Megvalósítási lehetőségek

A kutatók tájékoztatása mellett lehetőség van intézményi repozitóriumot is létrehozni, üzemeltetni.

→ EPrints / DSpace

→ SHERPA RoMEO

→ MTMT-vel kapcsolódás, MTMT minősítés

→ 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
53/A. § értelmében:

a doktori értekezést (DOI) azonosítóval ellátva,
mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni.

Megvalósítási lehetőségek

1. Információ megosztás ✓
2. Intézményi repozitórium ✓
3. Támogatási szerződések kötése

Megvalósítási lehetőségek

Támogatási szerződések

Fizetési módok:

- Közvetlen számlázási módszer *Direct Billing / Central Invoicing*
- Előre fizetéses számla-alap *Prepay Membership / Deposit Account*
- Általány díj fizetéses módszer *Flat Rate Annual Membership*

Támogatás mértéke:

- 100%-os intézményi átvállalás
- Szerzőkkel megosztott fizetés → Kedvezmény vásárlás
→ Teljes APC megosztás

Megvalósítási lehetőségek

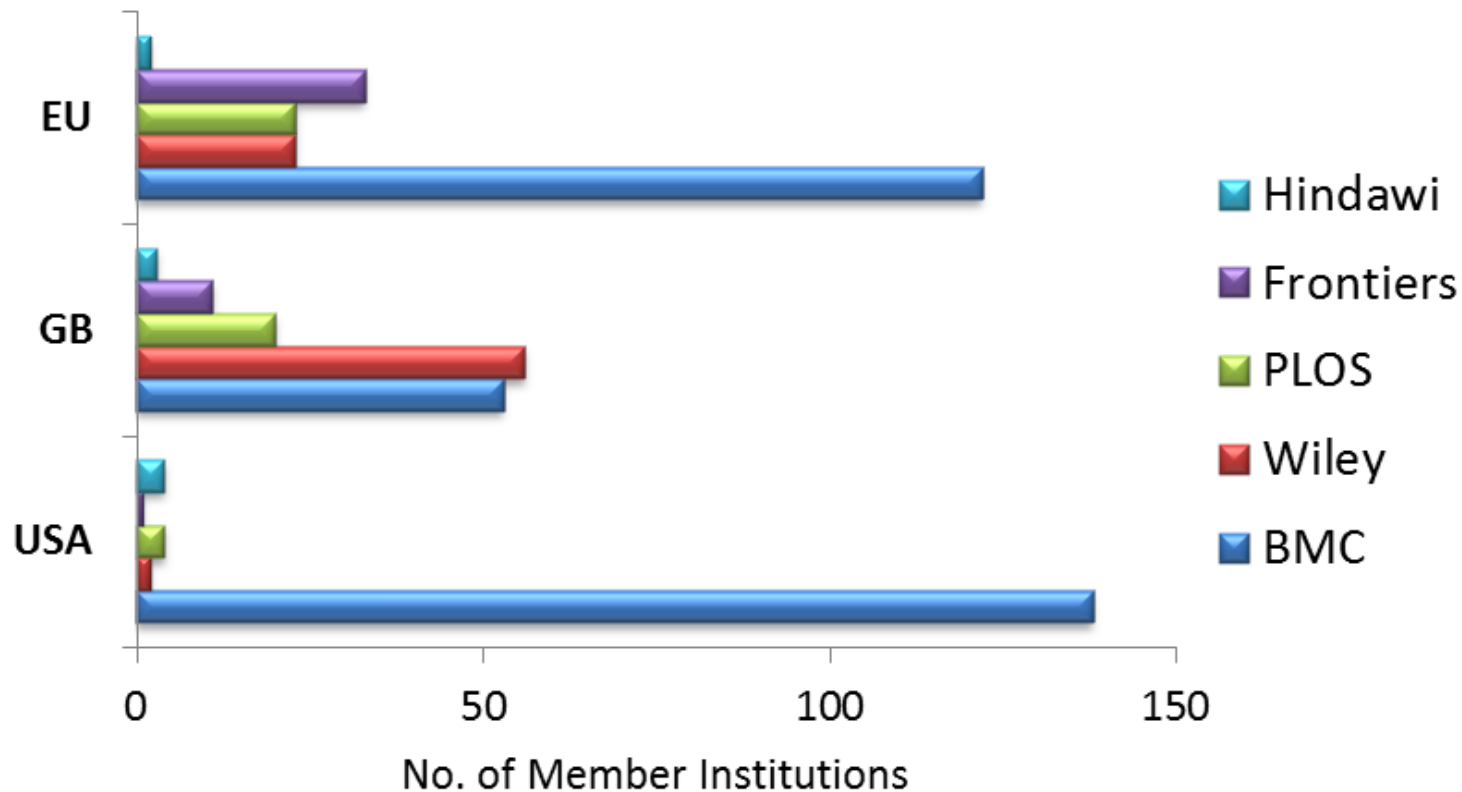
Támogatási szerződések

Kiadó kiválasztásának szempontjai lehetnek:

- Szakterületi folyóiratok lefedettsége
- Folyóiratok tudományos rangja (pl: IF és Q-rank alapján)
- Korábban megjelent intézményi publikációk száma
- Fizetendő díjak mértéke
- Fizetési / támogatási opciók elérhetősége

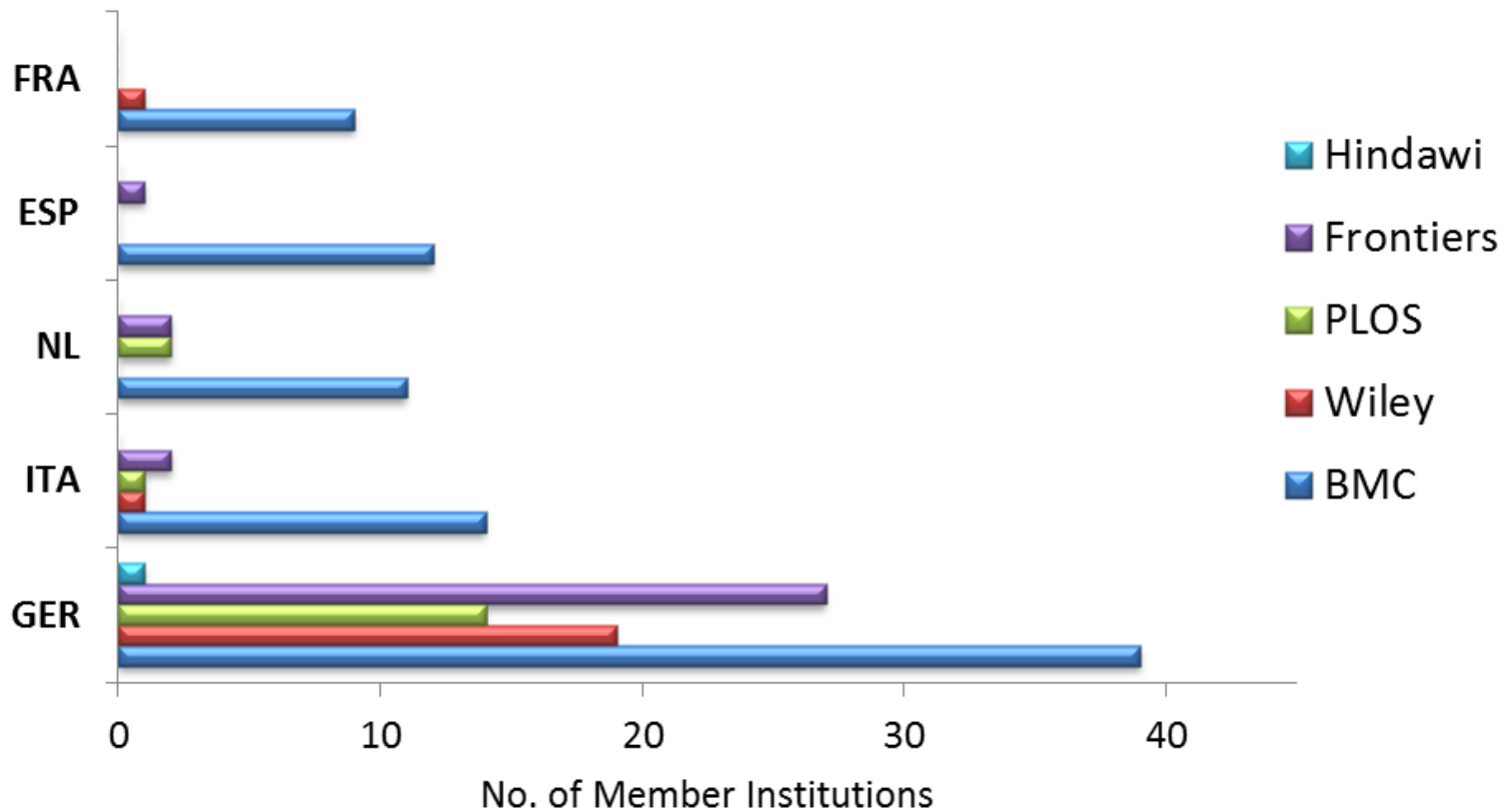
Megvalósítási lehetőségek

Támogatási szerződések – néhány számadat

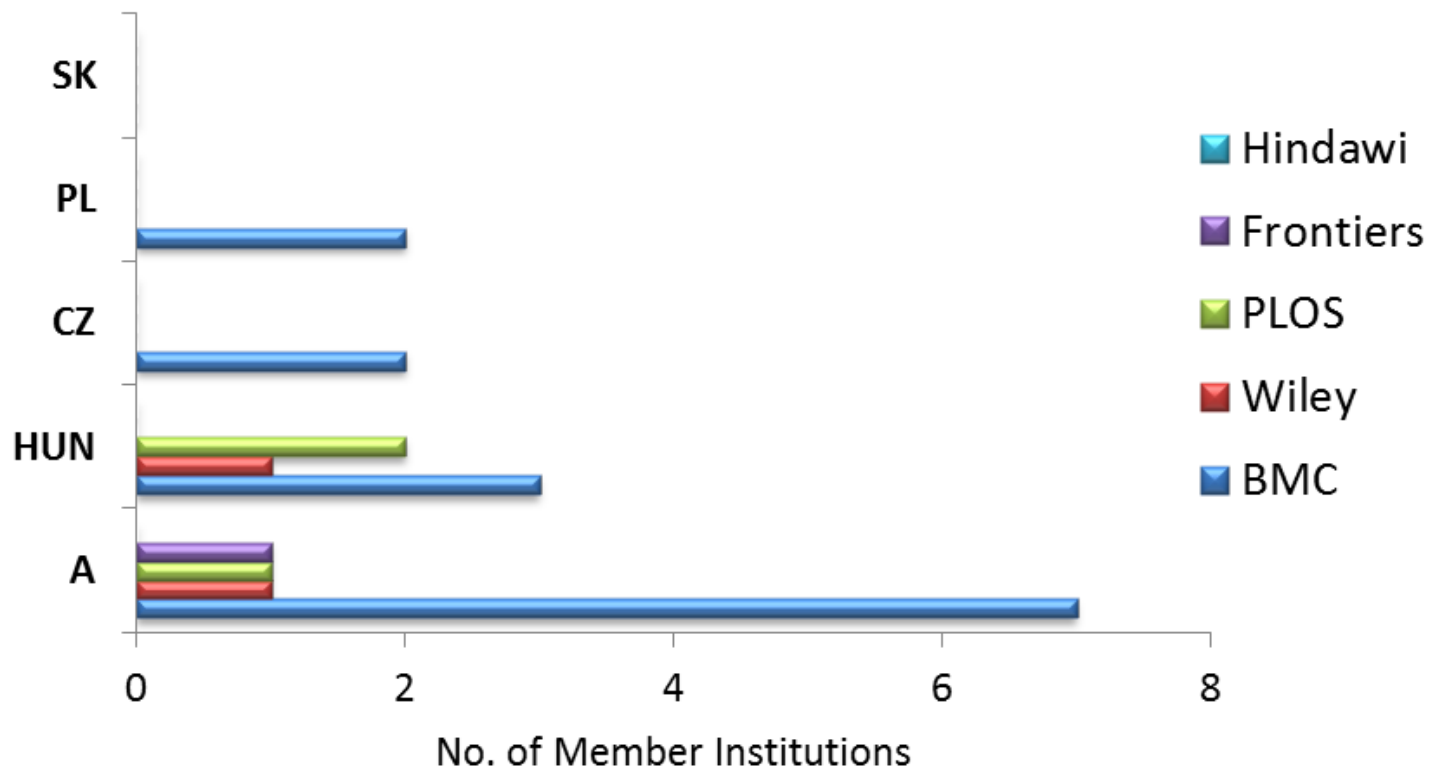
Megvalósítási lehetőségek

Támogatási szerződések – néhány számadat

Megvalósítási lehetőségek

Támogatási szerződések – néhány számadat

Megvalósítási lehetőségek

1. Információ megosztás ✓
 2. Intézményi repozitórium ✓
 3. Támogatási szerződések kötése ✓
 4. Open Access kiadás indítása
- +1 Nemzeti szintű megegyezésekben való részvétel.

Megvalósítási lehetőségek

Összefoglalás (a Könyvtár szemszögéből):

	Publikációk láthatóságához való hozzájárulása	Ráfordítandó munkaerő-igény	Ráfordított költségek mértéke
Információ megosztása	★	★★	★
Repozitórium üzemeltetése	★★★	★★★	★★
Támogatási szerződések kötése	★★★★★	★★★★★	★★★★★

Néhány élő példa

Kutatónk felkérést kap egy publikáció elkészítésére az **International Multispeciality Journal of Health** c. folyóirattól és szeretné ide közölni cikkét.

Kérdezi, mennyi a folyóirat impaktfaktora.

Segítsünk neki!

Néhány élő példa

International Multispeciality Journal of Health

Problémák, gyanús jelek:

- Nincs impaktfaktora, WoS, Scopus, PubMed Medline, SciMago sem indexeli...
- 64,34 a 2015-ös ICV értéke....
- A szerkesztő bizottság nem épp internacionális...
- A cikkeket úgy kell elővarázsolni, a beküldés és fizetés módját nagyon előtérbe helyezték...
- Publication Fee... 100 USD...

Néhány élő példa

Conference Invitation, Bulgaria (EU) 2017

We have the pleasure of inviting you to participate in conferences, part of International Scientific Events 2017, to be held in Hotel "Royal Castle" *****, Elenite Holiday Village on the Bulgarian Black Sea Coast (EU).

Conferences in September

Economy & Business, 16th International Conference (1-5 Sep)

<http://science-bg.net/economy>

Education, Research & Development, 8th International Conference (4-8 Sep)

<http://science-bg.net/education>

Language, Individual & Society, 11th International Conference (7-11 Sep)

<http://science-bg.net/language>

Annually our events connect scientists and researchers from **over 60 countries**.

The papers presented will be **published in open-access journals**, part of [International Scientific Publications](#).

Certificate of publication and presentation will be provided.

Organized by Bulgarian Academy of Sciences, Union of Scientists in Bulgaria, Science & Education Foundation and partners.

Néhány élő példa

PhD hallgatónk szeretné élete első cikkét publikálni egy tudományos, alacsony impaktfaktorú folyóiratba.

Egy listát hoz, hogy ő mely folyóiratokat találta megfelelőnek, de azért szeretné a segítségünket kérni annak meghatározásában hogy tényleg mindegyiknek van-e impaktfaktora.

Az is érdekelné, hogy melyik lap esetén mennyit kellene fizetni, ha Open Access akarja közölni a cikket.

Felhasznált források

Kiss Annamária, Taga Márta, Szluka Péter: Útkeresés a tudás szabad áramlásáért - a különböző kiadók megoldásai a folyóiratok nyílt hozzáférésehez (prezentáció)

Semmelweis Egyetem, Központi Könyvtár honlapjának Open Access menüpontja:
http://lib.semmelweis.hu/nav/open_access

Beall, Jeffrey: Collection of Misleading Metrics (webarchive)
<http://web.archive.org/web/20170111172311/https://scholarlyoa.com/other-pages/misleading-metrics/>

Budapest Open Access Initiative: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/read>

Creative Commons: <https://creativecommons.org>

Carroll, Michael W.: Creative Commons and the Openness of Open Access (N Engl J Med 2013; 368:789-791) DOI: [10.1056/NEJMp1300040](https://doi.org/10.1056/NEJMp1300040)

Frank, Martin: Open but Not Free - Publishing in the 21st Century (N Engl J Med 2013; 368:787-789) DOI: [10.1056/NEJMp1211259](https://doi.org/10.1056/NEJMp1211259)

Felhasznált források

Gasparyan, Armen Yuri [et. al]: Predatory Publishing Is a Threat to Non-Mainstream Science (J Korean Med Sci 2017; 32: 713-717) DOI: [10.3346/jkms.2017.32.5.713](https://doi.org/10.3346/jkms.2017.32.5.713)

Jalalian, Mehrdad; Mahboobi, Hamidreza: Hijacked Journals and Predatory Publishers: Is There a Need to Re-Think How to Assess the Quality of Academic Research? (Walailak J Sci & Tech 2014; 11(5): 389-394) DOI: [10.14456/WJST.2014.16](https://doi.org/10.14456/WJST.2014.16)

Martin, Alexandre; Martin, Tristan: A not-so-harmless experiment in predatory open access publishing (Learn Publ 2016; 29: 301-305) DOI: [10.1002/leap.1060](https://doi.org/10.1002/leap.1060)

Prater, Chrissy: 8 Ways to Identify a Questionable Open Access Journal <http://www.aje.com/en/arc/8-ways-identify-questionable-open-access-journal/>

Safi, Michael: Journal accepts bogus paper requesting removal from mailing list <https://www.theguardian.com/australia-news/2014/nov/25/journal-accepts-paper-requesting-removal-from-mailing-list>

Van Noorden, Richard: Open access: The true cost of science publishing (Nature 2013, 495: 426–429) DOI: [10.1038/495426a](https://doi.org/10.1038/495426a)

[Valamennyi weboldal és cikk utolsó elérési ideje: 2017.05.16.]

Köszönöm a figyelmet!

Ruttkay Szilvia

Beszerzési Osztályvezető

Telefon: (1) 459-1500 / 60509

Mobil: +36 20 825 9967

E-mail: ruttkay.szilvia@semmelweis-univ.hu